Valiokunnan mietintö StVM 36/2016 vp─ HE 213/2016 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta (HE 213/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- ylilääkäri Teppo Heikkilä, sosiaali- ja terveysministeriö
- opetusneuvos Johanna Moisio, opetus- ja kulttuuriministeriö
- professori Taina Autti, Helsingin yliopisto
- johtajaylilääkäri Kari-Matti Hiltunen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
- hallintoylilääkäri Päivi Koivuranta-Vaara, Suomen Kuntaliitto
- varatoiminnanjohtaja Hannu Halila, Suomen Lääkäriliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion koulutuskorvauksen maksamista koskevia säännöksiä siten, että valtion korvausta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen maksettaisiin jatkossa myös yliopistoille.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotetun 59 a §:n mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta järjestävälle yliopistolle korvataan valtion varoista erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheutuvia kustannuksia. Korvaus perustuu koulutuksen suorittaneiden lääkärien ja hammaslääkärien lukumäärään ja koulutuksesta määrättyyn korvaukseen. Yliopistojen tehtävänä on erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen käytännön toteuttamiseen sekä koulutuksen sisältöön ja laa-

tuun liittyvät kysymykset. Rahoituksen muutos parantaa yliopistojen mahdollisuuksia ohjata ja kehittää lääkärien ja hammaslääkärien erikoistumiskoulutuksen kokonaisuutta. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Erikoistumiskoulutuksen opiskelijavalintojen ja uravalinnan ohjauksen kehittämisellä, laatu- ja seurantajärjestelmän käyttöönotolla, erikoistujien osaamisen arvioinnilla ja erikoistujien niin sanottujen koulutusväylien valmistelulla on esityksen mukaan mahdollista lyhentää pitkiä koulutusaikoja ja parantaa koulutuksen sisältöä ja laatua sekä epätasapainossa olevaa erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien erikoisalakohtaista ja alueellista jakautumista.

Koulutuksen kestoa on esityksen perustelujen mukaan mahdollisuus lyhentää nykyisestä noin 8—10 vuodesta lähemmäs tavoiteaikaa, joka on 5—6 vuotta lääkäriksi tai hammaslääkäriksi valmistumisesta. Tavoitteena on saada erikoislääkäreitä ja erikoishammaslääkäreitä nopeammin työelämään tilanteessa, jossa eläköityminen lisää uhkaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäripulasta. Valiokunta toteaa tavoiteajan saavuttamisen olevan vaikeaa, mutta pitää valmistumisaikojen lyhentämistä tärkeänä.

Valiokunta pitää myös palvelujärjestelmän kannalta myönteisenä yliopistojen mahdollisuuksia ohjata erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen erikoisalakohtaista ja alueellista tarveperusteista tasapainoa. Kansalaisten näkökulmasta muutos parantaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäripalvelujen alueellista saatavuutta.

Yliopistoille maksettava korvaus tehdään siirtona muista erikoistumiskoulutukseen liittyvistä tutkinto- ja kuukausikorvauksista, jolloin sillä ei ole vaikutusta valtion talousarvioon. Siirto kuitenkin vähentää vastaavasti palvelujärjestelmän saamia koulutuskorvauksia, jolloin palvelujärjestelmä joutuu sopeuttamaan omaa toimintaansa tämän mukaisesti. Samalla palvelujärjestelmän vastuu erikoistumiskoulutuksen järjestämisessä pysyy ennallaan. Valiokunta toteaa, että erikoistuvien lääkärien ja hammaslääkärien työpanos on palvelujärjestelmän kannalta merkittävä. Määrärahan vähentäminen palvelujärjestelmältä voi aiheuttaa ongelmia muun muassa järjestettäessä päivystyksiä, joissa toimiminen on myös erikoistuvien lääkäreiden kannalta erittäin tärkeää.

Sekä lääkärien että hammaslääkärien erikoistumiskoulutuksen volyymit ovat kasvaneet 2000-luvulla voimakkaasti, minkä vuoksi koulutuskorvaukseen varattua arviomäärärahaa on lisätty valtion talousarviossa. Opiskelijakohtainen korvaus on siten pysynyt pitkään lähes samalla tasolla. Korvaukset ovat kuitenkin laskeneet viime vuosina tehtyjen leikkausten ja koulutusmäärien kasvun yhteisvaikutuksena.

Yliopistojen oman arvion mukaan koulutuksesta aiheutuvat kustannukset ovat noin 10 000—11 000 euroa/valmistuva erikoislääkäri tai erikoishammaslääkäri. Koulutuskorvauksen kokonaisuus huomioiden tätä ei ole esityksen mukaan nykyisin mahdollista korvata täysimääräisesti. Käytännössä korvaus tulee olemaan arviolta noin puolet yliopistojen arvioimista kustannuksista. Korvauksen suuruuden määräytymistä vuosittain koulutuskorvauksista annettavalla asetuksella voidaan pitää epävarmuustekijänä yliopistojen kannalta, mikä voi vaikeuttaa pitkäjänteistä kehittämistyötä.

Valiokunnan mietintö StVM 36/2016 vp

Koulutuskorvausta koskeva sääntely on tarkoitus jatkossa siirtää lakiin sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä. Samassa yhteydessä on tarkoitus uudistaa koko koulutuskorvausjärjestelmä ja laajentaa se koskemaan kaikkia sosiaali- ja terveysalan yliopistotasoisia erikoistumiskoulutuksia. Valiokunta katsoo, että uudistuksessa on tarpeen kiinnittää huomiota koulutuskorvausten riittävään tasoon sekä yliopistojen että palvelujärjestelmän kannalta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

> *Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 213/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen.*

Helsingissä 25.11.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen ps
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Annika Saarikko kesk
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen

Valiokunnan mietintö StVM 36/2016 vp
Vastalause /kd

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esityksessä HE 213/2016 vp ehdotetaan muutettavaksi valtion koulutuskorvauksen maksamista koskevia säännöksiä siten, että valtion korvausta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen maksettaisiin jatkossa myös yliopistoille. Esityksessä ehdotetaan, että lakiin lisättäisiin koulutuskorvauksen maksamisesta yliopistolle uusi 59 a §, jonka mukaan erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta järjestävälle yliopistolle korvattaisiin valtion varoista korvausta erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta aiheutuvista kustannuksista. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen korvaus perustuisi koulutuksen suorittaneiden lääkärien ja hammaslääkärien lukumäärään ja koulutuksesta määrättyyn korvaukseen.

Kyseessä oleva hallituksen esitys on erittäin kannatettava. Pidän myös erittäin tärkeänä erikoislääkärikoulutuksen kehittämistä. Uudistus antaisi nykyistä paremmat mahdollisuudet kehittää ja koordinoida erikoistumiskoulutuksen sisältöä ja laatua sekä ohjata erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen erikoisalakohtaista ja alueellista tasapainoa. Tämän ohella kannatan lähtökohtaisesti valiokunnan tekemää mietintöä, mutta katson, että mietinnön perusteluihin kappaleeseen kaksi sisältyy puutteita erikoistumiskoulutuksen aidon opiskelijavalinnan kehittämisen ja järjestämisen kannalta. Lääkäriliiton lausunnon mukaisesti esitän valiokunnan mietintöön muutoksia.

Valiokunnan mietinnön kohdassa kaksi todetaan, että "Erikoistumiskoulutuksen opiskelijavalintojen ja uravalinnan ohjauksen kehittämisellä, laatu- ja seurantajärjestelmän käyttöönotolla, erikoistujien osaamisen arvioinnilla ja erikoistujien niin sanottujen koulutusväylien valmistelulla on esityksen mukaan mahdollista lyhentää pitkiä koulutusaikoja ja parantaa koulutuksen sisältöä ja laatua sekä epätasapainossa olevaa erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien erikoisalakohtaista ja alueellista jakautumista." Valiokunnan mietinnön edellä mainitussa kohdassa ei ole riittävästi huomioitu erikoistumisvalintaan osallistuvien henkilöiden yhdenvertaisuuden toteutumista. Samaan erikoistumisalaan hakeutuvilla henkilöillä tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet pyrkiä erikoistumisalalle. Sen lisäksi, että uudistamisessa pyritään valiokunnan mietinnön mukaisesti löytämään uusia kehittämismahdollisuuksia ja suunnitelmia, tulee myös panostaa näiden todelliseen toteuttamiseen käytännössä. Muutoin ei voida puhua todellisesta uudistamisesta.

Hallituksen esityksen tavoitteena on myös lyhentää koulutuksen kestoa nykyisestä noin 8—10 vuodesta lähemmäs tavoiteaikaa, joka on 5—6 vuotta lääkäriksi tai hammaslääkäriksi valmistumisesta. Lyhentämisellä pyritään saamaan erikoislääkäreitä ja erikoishammaslääkäreitä nopeammin työelämään tilanteessa, jossa eläköityminen lisää uhkaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäripulasta. Esitetyillä muutosesityksillä on suuri vaikutus myös erikoistuvan henkilön motivaation lisäämisessä, millä taas on keskeinen rooli edellä mainitun tavoitteen toteutumiseen, koulutuksen kestoaikojen lyhentämistä koskien.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

Valiokunnan mietintö StVM 36/2016 vp
Vastalause /kd

että valiokunnan mietinnön StVM 36/2016 vp perustelujen 2. kappale muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Erikoistumiskoulutuksen *aidon opiskelijavalinnan kehittämisellä ja järjestämisellä, uravalinnan ohjauksen kehittämisellä, valtakunnallisen erikoistumiskoulutuksen laatu- ja seurantajärjestelmän kehittämisellä ja käyttöönotolla,* erikoistujien osaamisen arvioinnilla ja erikoistujien niin sanottujen koulutusväylien valmistelulla on esityksen mukaan mahdollista lyhentää pitkiä koulutusaikoja ja parantaa koulutuksen sisältöä ja laatua sekä epätasapainossa olevaa erikoislääkärien ja erikoishammaslääkärien erikoisalakohtaista ja alueellista jakautumista. *Opiskelijavalinnan kehittämisessä ja toteuttamisessa tulee huomioida, että samalle erikoistumisalalle hakeutuvilla henkilöillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet pyrkiä kyseessä olevalle erikoistumisalalle.*"

Helsingissä 25.11.2016

Sari Tanus kd